

Tjänsteutlåtande
Kommunstyrelsens förvaltning

Till: Kommunstyrelsen

Datum: 2025-03-15
Diarienummer: KS 2025/0046

Invånarförslag - en ny utvecklad digital form av medborgarförslag

Sammanfattning

Österåkers kommunfullmäktige fattade år 2013 beslut om att införa en särskild form av initiativrätt för kommuninvånarna, närmare bestämt möjligheten att väcka medborgarförslag. Formerna för denna initiativrätt bygger i allt väsentligt på Kommunallagens bestämmelser i kapitel 8 – ”Delaktighet och insyn”.

Under den tid som förflutit sedan införandet har det visat sig att beredningen av medborgarförslag omgärdas av ett omfattande byråkratisk regelverk vilket leder till att kommunens invånare får vänta länge på beslut och svar. Det kan därför ifrågasättas huruvida lagstiftarens bakomliggande skäl om att öka och fördjupa den lokala demokratin faktiskt uppnås.

För att på ett bättre sätt efterleva kraven på delaktighet och insyn föreslås i detta ärende en utvecklad form av medborgarförslag, benämnt ”Invånarförslag”.

Beslutsförslag

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår Kommunstyrelsen besluta

1. Uppdra till Kommunstyrelsens förvaltning att utarbeta riktlinjer för införande av en ny utvecklad digital form av medborgarförslag benämnt *invånarförslag*, som en typ av e-förslag, i enlighet med förvaltningens tjänsteutlåtande, daterat 2025-03-15.
2. Riktlinjerna ska antas för beslut i Kommunfullmäktige.

Ärendet

Österåkers kommunfullmäktige fattade år 2013 beslut om att införa en särskild form av initiativrätt för kommuninvånarna, närmare bestämt möjligheten att väcka medborgarförslag. Formerna för denna initiativrätt bygger i allt väsentligt på Kommunallagens bestämmelser i kapitel 8 – ”Delaktighet och insyn”.

Under den tid som förflutit sedan införandet har det visat sig att beredningen av medborgarförslag omgärdas av ett omfattande byråkratisk regelverk vilket leder till att kommunens invånare får vänta länge på beslut och svar. Det kan därför ifrågasättas huruvida lagstiftarenens bakomliggande skäl om att öka och fördjupa den lokala demokratin faktiskt uppnås.

För att på ett bättre sätt efterleva kraven på delaktighet och insyn föreslås i detta ärende en utvecklad form av medborgarförslag, benämnt ”Invånarförslag”. Den nya formen syftar till att medborgarna ska få svar på sina förslag snabbare än idag. Digitaliseringen i samhället går fort och omvärlden förväntar sig att Österåkers kommun följer med i denna utveckling. Målsättningen är därför att invånarförslag ska kunna skickas in digitalt samt att förslagsställaren ska kunna legitimera sig genom bank-ID. Man skulle därför kunna tala om att det rör sig om en typ av e-förslag.

Med hänsyn till att inte alla människor i samhället har tillgång till en dator eller på annat sätt saknar möjlighet att använda sig av digitala lösningar kommer det finnas en möjlighet att lämna in invånarförslag även i pappersform.

Invånarförslag besvaras av tjänsteman eller nämnd, beroende på förslagets dignitet och principiella betydelse. Nämnden och dess presidium ska få kännedom om de förslag som inkommit och hur dessa föreslås behandlas. Skulle invånarförslaget vara av övergripande betydelse för kommunen kommer förslaget att komma, i enlighet med Kommunallagens regelverk, behandlas av Kommunfullmäktige.

I de fall ett invånarförslag berör flera nämnder får ärendet överlämnas till den mest berörda nämnden, som alltid har möjlighet att samråda med övriga berörda nämnder eller förvaltningar.

Förvaltningen kommer på sedvanligt sätt att föra en dialog med ansvariga politiker och därigenom se till att respektive invånarförslag behandlas på ett adekvat sätt.

Regelverk och avgränsningar för det nya instrumentet att lämna förslag ska efter beredning beslutas och fastställas i exempelvis kommunövergripande riktlinjer.

Förvaltningens slutsatser

Förvaltningen ställer sig positiv till att införa invånarförslag som en typ av e-förslag och ser fördelarna med en snabbare digital hantering för kommuninvånarna. Härigenom uppnås på ett bättre sätt målsättningen om ökad och fördjupad lokal demokrati och den nuvarande formen för medborgarförslag torde därvid kunna fasas ut, möjligen i samband med inledningen av mandatperioden 2027.

Staffan Erlandsson
Kommundirektör

Peter Freme
Kanslichef

Skickas till
Kommunkansliet
Akt